

MOENS, Wies, letterkundige en Vlaams-nationalist (Sint-Gillis-Dendermonde 28 januari 1898).

Wies Moens was de zoon van een bakker die toneelamateur was. Na zijn humaniora aan het bisschoppelijk college van zijn geboortestad studeerde hij Germaanse filologie aan de vernederlandste universiteit te Gent (1916-'18), waar hij Willem de Vreese, Antoon Jacob en Lodewijk Dosfel tot professoren had.

Reeds vroeger was Moens flamingant geworden als lid van de katholieke Vlaamse studentenbeweging en openbaarde zich zijn talent als spreker, toen hij een voordracht hield over Het toneel door de eeuwen heen. Aan de universiteit begon hij te dich-

ten en werd medewerker aan *Aula*. Langs *De Goedendag* leerde hij het werk van P. van Ostaijen en andere jongeren kennen, aan wie hij zich verwant gevoelde in dezelfde drang naar hernieuwing van de poëzie en de samenleving. Terzelfder tijd ging hij op in de activistische beweging, stichtte volksbibliotheken en hield spreekbeurten waarin hij opkwam voor een sociaal gericht Vlaams nationalisme.

Op 13 december 1918 werd Moens aangehouden en op 10 december 1920 tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld. In de cel werd de literatuur hem een houvast; hij schreef er zijn *Celbrieven* (1920) en de gedichten uit de bundels *De Boodschap* (1920) en *De Tocht* (1921). Het verschil tussen zijn lyrisch proza en zijn blanke verzen was niet groot; in beide weerklonk dezelfde wekroep tot ontwapening en mensenliefde, geïnspireerd door een evangelisch humanisme. Door zijn medewerking aan *Ruimte*, *Ter Waarheid*, *Ons Vaderland* en andere bladen en tijdschriften was Moens reeds een bekend kunstenaar, toen hij in maart 1921 in vrijheid gesteld werd om zijn militaire dienst te vervullen. Na zijn terugkeer in het burgerleven werd hij secretaris van *Het Vlaamsche Volkstoneel* (1922-'25), redacteur van een vaktijdschrift en als opvolger van Dörfel correspondent van *De Tijd* (Amsterdam). Hij werkte ook als vertaler en hield talrijke voordrachten die hem als een der beste Vlaamse sprekers deden waarderen. Tevens trad hij op de voorgrond als scheppend kunstenaar en criticus, zodat hij spoedig als de leider van het humanitair

expressionisme werd beschouwd. Zijn verzenbundels *Opgangen* (1922) en *Landing* (1923) vertoonden een evolutie naar een duidelijker godsdienstige lyriek in barokke taal. Om zijn opvattingen meer kracht bij te zetten richtte hij zijn eigen maandblad *Pogen* op, dat het twee jaren en twee maanden zou volhouden (1923-'25).

Van 1926 af ging Moens meer in het politieke leven op. In 1928 was hij betrokken bij de stichting van het Algemeen Vlaamsch Nationaal Verbond en in 1929 stond hij als eerste kandidaat op de nationalistische lijst voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers in het arrondissement Gent-Eeklo. Hij werd niet gekozen en zijn vriend Joris van Severen maakte in Roeselare-Tielt hetzelfde fiasco. In 1931 gingen zij, samen met Ward Hermans, over tot de stichting van een eigen politieke formatie, het *Verdinaso*. Dit hield zijn eerste landdag in 1932 te Roeselare en stond een Groot-Nederlandse staat op corporatieve grondslag voor. Toen Van Severen in 1934 een „nieuwe marsrichting” binnen de Belgische ruimte proclameerde, trok Moens zich uit het *Verdinaso* terug om voortaan op eigen kracht zijn Groot-Nederlands ideaal te verkondigen. Hij beschikte daartoe over zijn maandblad *Dietbrand* (1933-'40) en werkte ook vrij geregeld mee aan het weekblad *Jong Dietschland*. Intussen had hij als dichter bijna tien jaren gezwegen. Wel was er in 1930 een bundel *Poëzie ver-*

CEL-BRIEVEN VAN WIES MOENS

MET EEN INLEIDING
DOOR Dr LOD. DOSFEL

UITGAVE "DE SIKKEL", ANTWERPEN
EM. QUERIDO, AMSTERDAM

[1920]

schenen, maar die bevatte behalve een bloemlezing uit zijn vroeger werk slechts zeven nieuwe gedichten. Het was dan ook een verrassing toen, na enkele minder belangrijke spreekkoren, in Golfslag (1935) en Het Vierkant (1938) een strijdend dichter aan het woord kwam, die in zijn mannelijke lyriek de trouw-tegen-alles-in verheerlijkte en na De Boodschap en De Tocht nogmaals een hoogtepunt in zijn kunst bereikte. In 1938, het jaar dat Moens zijn geboortestreek verliet om in Asse in Brabant te gaan wonen, publiceerde hij De Doden leven, waarin hij hulde bracht aan René de Clercq, Lodewijk Dosfel, Oscar de Gruyter en Karel van den Oever, kunstenaars in wie hij zijn eigen overtuiging belichaamd zag.

De Tweede Wereldoorlog wierp hem opnieuw in de politieke maalstroom. Zijn ervaringen tijdens de mei- en junimaanden van 1940 inspireerden hem tot het schrijven van zijn Dertig Dagen Oorlog (1940), waarin reeds duidelijk het standpunt doorklonk dat hij voortaan zou innemen. Hij werd directeur van de Nederlandse Uitzendingen van Zender Brussel en spande zich in het bijzonder in om de Vlaamse jeugd in nationalistische zin op te voeden. Zijn opvattingen over onze literatuur verdedigde hij in Nederlandsche Letterkunde van volksch Standpunt gezien (1941). Reisindrukken, beschouwingen over schilders en dichters, ook over het volkslied, vonden hun plaats in De Spitsboog (1943). In het laatste oorlogsjaar trok Moens zich terug uit Zender Brussel en in de eenzaamheid van de Putberg te Asse schreef hij het autobiografische gedicht Het Spoor (1944), een overzicht en tegelijk een verantwoording van zijn leven.

In het najaar van 1944 week hij naar Nederland uit, waar hij te Geleen in Limburg een betrekking vond als directeur van een volkshogeschool en leraar Nederlandse letterkunde in een college. In België werd hij door een krijgsraad ter dood veroordeeld. Van zijn hand verschenen nog de verzenbundel De Verslagene (1963) en een herdruk, Gedichten 1918-1967 (1968). Hoe verschillend over zijn politieke handelwijze geoordeeld moge worden, zeker is dat Moens in de geschiedenis van onze letterkunde der 20ste eeuw een blijvende plaats inneemt door de bezielende kracht, innerlijke waarachtigheid en taalschoonheid van zijn poëzie.

LITERATUUR: W. Noë, *De Ontwikkelingsgang van een volks Dichter* (1943); - A. de Bruyne, *Wies Moens* (1958); - *Wies Moens-nummer van Dietsland-Europa*, jg. 3, nr. 2-3 (februari-maart 1958); - E. Verstraete, *Wies Moens* (in de reeks Ontmoetingen nr. 101, 1973); - *Wies Moens-nummer van Dietsland-Europa*, jg. 18, nr. 10 (oktober 1973).

ANDRE DEMEDTS